

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет права, публічного управління та
національної безпеки
Кафедра економічної теорії,
інтелектуальної власності та публічного
управління

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

КИСЛИЦЬКИЙ ЄВГЕН ОЛЕГОВИЧ
(прізвище, ім'я, по батькові здобувача вищої освіти)

УДК 352.073
(індекс)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
УПРАВЛІННЯ РЕСУРСНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ
ГРОМАДИ НА ПРИКЛАДІ НОВОГУЙВИНСЬКОЇ СЕЛИЩНОЇ РАДИ
(тема роботи)

281 «Публічне управління та адміністрування»
(шифр і назва спеціальності)

Подається на здобуття освітнього ступеня магістр
кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання
ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне
джерело

Є. О. Кислицький
(підпис, ініціали та прізвище здобувача вищої освіти)

Керівник роботи
Войтенко Архип Борисович
(прізвище, ім'я, по батькові)

к. держ. упр., професор
(науковий ступінь, вчене звання)

Висновок кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління

за результатами попереднього захисту: **Кислицького Євгена Олеговича**

Протокол засідання кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління № _____ від «_____» грудня 2021 р.

Завідувач кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління

_____ к.е.н., професор
(науковий ступінь, вчене звання)

_____ (підпис)

_____ **Якобчук В.П.**
(прізвище ,ім'я, по батькові)

«_____» грудня 2021 р.

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Здобувач вищої освіти **Кислицький Євген Олегович** захистив
(прізвище ,ім'я, по батькові)

кваліфікаційну роботу з оцінкою:

сума балів за 100-бальною шкалою _____

за шкалою ECTS _____

за національною шкалою _____

Секретар ЕК

_____ - _____
(науковий ступінь, вчене звання)

_____ (підпис)

_____ **Пугачова Н.С.**
(прізвище ,ім'я, по батькові)

АНОТАЦІЯ

Кислицький Є. О. Управління ресурсним потенціалом територіальної громади на прикладі Новогуївинської селищної ради. – Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 281 – Публічне управління та адміністрування – Поліський національний університет, Житомир, 2021 р.

У кваліфікаційній роботі розглядаються питання управління ресурсним потенціалом об'єднаних територіальних спільнот. Вивчаються інтерпретації ресурсного потенціалу об'єднаної територіальної громади, виділяються їх складові. Показники ресурсного потенціалу об'єднаних територіальних громад на прикладі Новогуївинської територіальної громади в її рамках можна проаналізувати її складові, як і фінансові, людські так і природні ресурси. Були сформовані теоретичні та методологічні положення про застосування стратегічного підходу до управління ресурсним потенціалом об'єднаної територіальної громади.

Було визначено соціально-економічні умови формування ресурсного потенціалу ресурсного потенціалу Новогуївинської селищної ради та відповідно до проведеного аналізу було запропоновано шляхи підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу Новогуївинської селищної ради.

Ключові слова: ресурси, об'єднана територіальна громада, ресурсний потенціал, підходи до управління ресурсним потенціалом, ефективність, державне управління, регіон.

SUMMARY

Kyslytskyi Ye. O. Managing the resource potential of a territorial community on the example of the Novoguivinsky village council. Qualifying work on obtaining an educational degree Master in specialty 281 «Public management and administration» – Polissia National University, Zhytomyr, 2021.

The qualification work deals with the issues of managing the resource potential of United territorial communities. Interpretations of the resource potential of the United territorial community are studied, and their components are identified. Indicators of the resource potential of United territorial communities on the example of the Novoguivin territorial community within its framework, it is possible to analyze its components, both financial, human and Natural Resources. Theoretical and methodological provisions were formed on the application of a strategic approach to managing the resource potential of a United territorial community.

The socio-economic conditions for the formation of the resource potential of the resource potential of the Novoguivinsky village council were determined, and according to the analysis, ways to improve the efficiency of using the resource potential of the Novoguivinsky village council were proposed.

Keywords: Resources, United territorial community, resource potential, approaches to resource potential management, efficiency, Public Administration, region.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЯК ОСНОВНА УМОВА РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ	8
РОЗДІЛ 2. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ НОВОГУЙВИНСЬКОЇ СЕЛИЩНОЇ РАДИ	18
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ НОВОГУЙВИНСЬКОЇ СЕЛИЩНОЇ РАДИ	25
ВИСНОВКИ	36
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	39
ДОДАТКИ	43

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Високі темпи зростання національної економіки та її регіонів неможливі без формування та розвитку сучасної системи ресурсного забезпечення країни в цілому, так і кожної окремо взятої територіальної громади. Для вирішення важливих проблем оцінки ресурсів місцевих об'єднань, аналіз і визначення ресурсного потенціалу актуальні в сучасних реаліях і обумовлені необхідністю ефективного соціально-економічного розвитку галузей виробництва конкурентоспроможної та якісної продукції, проведення перекваліфікації та технічного оновлення підприємств різних секторів та галузей.

Сучасні реформи у діяльності місцевого самоврядування зачіпають багато сфер управління державою. З цієї причини аналіз розвитку та функціонування спільноти (громади) в контексті адміністративної та територіальної реформ має велике значення на сьогоднішній день. Ресурсний потенціал громади в перспективі має поштовх підвищити фінансові показники місцевих домогосподарств та розвиток їх територій. Можна сказати, що саме чітке розуміння сутності ресурсного потенціалу об'єднаної територіальної громади є важливою теоретичною та методологічною основою.

Сучасний стан управління ресурсним потенціалом більшості громад обумовлено безліччю накопичених проблем – від застарілої виробничо-технічної бази, слабкої інвестиційної привабливості, нерозвиненості конкурентного середовища до неактуальних управлінських рішень та їх реалізація. Виходячи з цього, громада як найважливіший володар ресурсів, набуває особливої ролі в соціально-економічному функціонуванні країни.

У свою чергу, рівень освоєння наявного потенціалу самої громади значною мірою залежить від наявності в ньому власних або залучених ресурсів і ступеня їх вилучення з урахуванням сформованих географічних, науково-технічних, інституційних та історичних умов. Тому ефективність реалізації ресурсних можливостей території слід розглядати не тільки як економічний

індикатор функціонування об'єднаної територіальної громади, а й як якісну характеристику, що дозволяє виявити стратегічні напрямки діяльності з урахуванням впливу факторів зовнішнього середовища.

У зв'язку з цим виникає необхідність побудови вдосконалених механізмів раціонального використання ресурсного потенціалу регіону, забезпечення принципів ресурсозбереження та якісного залучення нових науково-технічних і природних резервів, що дозволяють прискорено освоювати інноваційний простір, набуває загальнодержавного значення.

Теоретичні положення, що розкривають сутність, структуру і відмінні риси ресурсного потенціалу детально розглянуті такими вітчизняними та зарубіжними дослідниками, як Л. Н. Гановичева, Е. А. Дынников, А. В. Затонський, Л. Н. Крапчина, В. П. Якобчук, С. М. Куліш, Є. В. Маслюкова, Т. Л. Сергєєва, О. С. Сухарєв, А. П. Романов, С. В. Черницький, А. В. Яковлев, Дж. Кендрік та ін.

Мета дослідження – розробка теоретичних і методичних засад управління ресурсним потенціалом територіальної громади на прикладі Новогуївинської селищної ради. Для досягнення поставленої мети потрібно було вирішити наступні завдання:

- вивчити ефективність використання ресурсного потенціалу, як основну умову розвитку регіональної економіки;
- дослідити соціально-економічні умови формування ресурсного потенціалу Новогуївинської селищної ради;
- запропонувати шляхи підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу Новогуївинської селищної ради

Об'єктом дослідження є ресурсний потенціал Новогуївинської селищної ради, а також методи вивчення рівня його освоєння.

Предметом дослідження виступають організаційно-управлінські відносини, що виникають у процесі використання ресурсного потенціалу Новогуївинської селищної ради.

Методологічна база дослідження. В роботі в якості інструментального та методичного апарату дослідження для вирішення означених проблем застосовані системний і процесний підходи, економетричні методи, прийоми табличної та графічної візуалізації статистичних даних, Системний аналіз, розрахунки індексів, угруповання результатів, шкалювання і графічне моделювання. Вихідна інформація оброблялася за допомогою програмних продуктів Microsoft Excel.

Перелік публікацій автора за темою дослідження:

1. Кислицький Є. О. Ефективність використання ресурсного потенціалу як основна умова розвитку регіональної економіки. *Інструменти і практики публічного управління в контексті децентралізації* : Матер. III Міжнар. наук.-практ. конф., 23 червня 2021 року. Житомир : Поліський національний університет, 2021. С. 224–228.

2. Кислицький Є. О. Напрямки підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу Новогуївинської селищної ради. *Студентські наукові читання – 2021* : за результатами I туру Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт. у 2 томах. Т. 2. Житомир: Поліський національний університет, 2021. С. 186–190.

Кислицький Є. О. Соціально-економічні умови формування ресурсного потенціалу Новогуївинської селищної ради. *Механізми управління розвитком територій*: зб. наукових праць у 2 ч. Ч. 2. Житомир: Поліський національний університет, 2021. С. 104–106.

Практичне значення отриманих результатів. Положення та рекомендації, сформульовані у кваліфікаційній роботі, можуть бути використані місцевим урядом досліджуваної територіальної спільноти при розробці стратегії розвитку ОТГ.

Структура та обсяг роботи. Випускна робота складається з вступу, трьох розділів та висновків до них, висновків, списку використаних джерел. Основний текст роботи викладено на 38 сторінках. Робота містить 2 таблиці, 3 рисунки. Список використаних джерел включає 39 найменувань.

РОЗДІЛ 1.

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЯК ОСНОВНА УМОВА РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Ефективний розвиток сучасної економіки в умовах ресурсного дефіциту передбачає, що господарська діяльність повинна базуватися на найбільш раціональному використанні наявних виробничих, кадрових і наукових можливостей. Дана тенденція в Україні накладається на протікаючі нині процеси інноваційної модернізації, орієнтовану на застосування новітніх технологій у всіх секторах економіки.

В сучасних умовах, коли національна економіка відчуває впливи з боку низки західних країн в умовах пандемії, темпи її економічного зростання сповільнюються. У зв'язку з цим, одним з можливих напрямів позитивного впливу на ситуацію, що склалася являється інтенсифікація використання наявного ресурсного потенціалу держави в цілому, та кожної громади зокрема. Варто відзначити, що даний процес неможливий для економіки країни і регіонів без повноцінного використання наявних запасів ресурсів: трудових, матеріальних, фінансових, природних, наукових і т. д. Україна, як і інші країни, має свою просторову специфіку. Наприклад, значна територіальна протяжність, а, отже, багате розмаїття видів ресурсів та умов їх використання, актуалізує питання не тільки кількісної та якісної оцінки наявних регіональних запасів, але і ефективності їх освоєння. Однак, як справедливо вказує В. Н. Кольєєв, підтверджуючи більш ранні висновки А. Г. Гранберга, «в цих умовах актуальною є оцінка можливостей розвитку регіону та знаходження для нього перспективної ніші в мінливій структурі світової та національної системи поділу праці» [39].

Мерещенко О. Ю. в своїх дослідженнях також підкреслює, що успішність функціонування і розвитку кожного регіону значною мірою визначається наділеністю ресурсами, їх структурою, швидкістю оновлення, ефективністю використання [23].

У свою чергу, ефективність розвитку соціально-економічної системи на всіх рівнях визначається повнотою і своєчасністю застосування наявного запасу ресурсів всіх типів, а також вектором розвитку, включаючи й інноваційний. Для моніторингу та своєчасного коригування останнього слід проводити оцінку освоєння територіального ресурсного потенціалу в динаміці. Дане питання досить актуальне в даний час, проте в сучасній літературі відсутня єдина думка з цього приводу, що, в свою чергу, породжує достатню кількість наукових підходів до інтерпретації «ресурсний потенціал».

Вчений-економіст Д. Кендрік [9] визначає дану категорію як сукупний обсяг всіх відомих запасів природних ресурсів, що, по суті, являє собою дещо розширене тлумачення національного багатства. У той же час, дана дефініція не дозволяє врахувати, або врахувати не в повній мірі, один з ключових ресурсів на сучасному етапі соціально-економічного розвитку – людський. Також представляється вельми скрутним при даному підході оцінити інші групи територіальних ресурсів, а саме, фінансові та інформаційні, які також до природних віднести не можна.

Представники іншого підходу відносять до ресурсів, вже крім природних, також трудові, матеріальні, інноваційні, фінансові, а також враховують їх кілька важливих аспектів: - задоволення життєвих потреб нинішнього покоління, тобто визначається затребуваністю ресурсів на сучасному етапі соціально-економічного і технічного розвитку; - передача можливості застосування даного набору ресурсів нащадкам.

Необхідно відзначити, що даний підхід близький за своєю суттю до концепції сталого розвитку, перехід до якого, на думку, Замятіної М. Ф., виступає найважливішою проблемою як для країн, так і для окремо взятої громади чи регіону [19]. Під стійким розвитком, як правило, розуміється процес змін, в якому використання природних ресурсів, спрямованість інвестицій, орієнтація науково-технічного розвитку та інституційні зміни взаємодіють один з одним і посилюють нинішній і майбутній потенціал для задоволення людських потреб і цілей, що забезпечують якість життя людей [15].

Таким чином, аналізуючи праці сучасних зарубіжних вчених можна виділити ряд обов'язкових рис, властивих категорії «ресурсний потенціал»: системність – сукупність декількох взаємопов'язаних елементів; ефективність – затребуваність існуючого набору ресурсів і обґрунтованість його використання тим чи іншим способом; повнота – задіяність в економічному розвитку сукупності ресурсів (природних, трудових, матеріальних, фінансових та ін.); екологічність – використання ресурсів таким чином, щоб це не завдавало непоправної шкоди і зберігало можливість їх освоєння для майбутніх поколінь (відповідно до концепції сталого розвитку); ефект синергії – посилення якостей системи за рахунок об'єднання взаємопов'язаних складових частин ресурсного потенціалу.

На наш погляд, даний перелік слід доповнити ще декількома характеристиками, такими як інноваційність, яка характеризується не тільки як сучасні способи застосування ресурсів, що забезпечують ефективність їх використання, але і як фактичне їх уособлення в розробці і комерціалізації нових ідей і технологій, що за своєю сутністю досить близько до інноваційної активності. Соціальність – ресурсний потенціал необхідно використовувати ефективно не тільки з економічної точки зору, а й соціальної, стимулюючи тим самим зростання добробуту населення території і, відповідно, рівня і якості його життя. Результативна емерджентність – соціально-економічна система включає безліч підсистем, які, в свою чергу, характеризуються конкретними факторами. Слід враховувати характер інтеграції систем нижчого рівня у вищий, що має виражатися в адекватності оціночних процедур, коректному використанні статистичної та нормативно-правової бази, виконанні моніторингу та розробки регіональних стратегічних програм, а також грамотному обґрунтуванні орієнтирів розвитку на перспективу. Історичність – передбачає врахування ретроспективи розвитку та господарських зв'язків, що сформувалися.

При цьому можна виділити деякі стратегічні підсистеми ресурсного потенціалу, як найбільш пріоритетні. Таку класифікацію доцільно проводити,

враховуючи сформовану спеціалізацію територіальної громади та історію її розвитку. У свою чергу, стратегічний ресурс виступає важливим аспектом конкурентоспроможності регіону, а його якісна і кількісна складові повинні відрізнятися від аналогічних на суміжних громадах з іншою промисловою спеціалізацією. Основною проблемою в даному випадку є визначення якісного стану елементів регіонального ресурсного потенціалу, до яких, безумовно, відноситься саме ефективність використання того або іншого запасу.

В умовах існування дефіциту ресурсів в економіці і сформованих штучних обмежень їх припливу в результаті зарубіжних санкцій регіонам необхідно концентрувати власні зусилля на підвищенні ефективності використання наявного власного господарського потенціалу.

Саме поняття ефективності неоднозначно, і в даний час сформовано досить велике число визначень даної категорії. Кожна дефініція відрізняється напрямком наукової думки, в інтересах якої трактується.

У найзагальнішому сенсі під ефективністю розуміється співвідношення отриманого результату (ефекту) і вироблених для його досягнення витрат. Але варто відзначити, що дане визначення є досить спрощеним. У зв'язку з тим, що є досить велика кількість визначень ефективності, можна говорити про багатогранність даної категорії і її комплексності. Будь-яка дія і операція суб'єкта повинні виправданими, тобто в результаті зроблених зусиль господарюючий суб'єкт орієнтується на отримання того чи іншого результату, який, як справедливо зазначає в своїх роботах В. І. Разумов [36], є здійсненою ефективністю і виникає періодично, обумовлюється ходом процесу і знаходиться в прямій залежності від логіки поступального розвитку, а не від логіки створення.

Виходячи з вищесказаного, стає очевидним, що будь-який економічний суб'єкт, що орієнтується на отримання ефекту, повинен розглянути третину деякі методичні та методологічні принципи, які дозволять провести порівняння витрат, понесених в процесі досягнення поставленої мети, і, досягнутого

результату, а також виконати порівняння віддачі з деякою самостійно встановленою межею, що визначає допустимість і доцільність реалізованих дій.

Можна зробити висновок, що в дане поняття «ефективності» слід включити фактор, що ідентифікує взаємодію із зовнішнім середовищем, оскільки будь-яка соціально-економічна система, якою можуть бути і окремо взяті компанії, і їх об'єднання, а також регіони, громади являють собою відкриту систему. Слід також враховувати і таку невід'ємну характеристику, як соціальні наслідки або соціальний ефект, який проявляється в абсолютно всі взаємодії із зовнішнім середовищем, а також внутрішніх процесах. Можна помітити, що в багатьох і/або методологічних положеннях, даний ефект не враховується, не оцінюється або не завжди може бути присутнім.

З урахуванням того, що кожна взаємодія із зовнішнім середовищем – це двосторонній процес за участю двох і більше суб'єктів, слід розглянути підхід до визначення поняття Парето-ефективної або оптимальної економіки. Остання передбачає «... такий стан економіки, при якому неможливо змінити виробництво і розподіл таким чином, щоб добробут одного або декількох суб'єктів збільшився без зменшення добробуту інших» [12]. Дане визначення призводить до думки про те, що сформований на конкретній території ресурсний потенціал повинен бути реалізований найбільш оптимальним з соціальної точки зору чином, що має сприяти зростанню добробуту не окремої групи осіб, а всього суспільства в цілому, при цьому не повинні бути ущемлені можливості майбутніх поколінь.

Відповідно, з позиції ефективного використання обмеженого потенціалу представляється доречним уточнити поняття ефективної регіональної ресурсної економіки, під якою пропонується вважати такий стан територіального громади, при якому зміна існуючої комбінації витрачених ресурсів для максимізації вигоди однієї групи суб'єктів не знижує вигоди інших суб'єктів.

Дане визначення дозволяє врахувати наявні особливості кожної окремо взятої територіальної громади у вигляді географічного положення, природно-кліматичних умов та історії розвитку. Індикатори оптимального стану

індивідуальні для кожного регіону і повинні визначатися окремо. Однак методичний і методологічний апарат повинен бути уніфікованим і адаптованим, у зв'язку з чим виникає проблема розробки універсального підходу для оцінки рівня освоєння регіональних ресурсів.

Роль державного і регіонального впливу в забезпеченні найбільш оптимальних і комфортних умов для всіх учасників соціально-економічних систем виділяє значну кількість дослідників. У свою чергу деякі з них окремо звертають увагу на так звану «ефектоспроможність», яка визначається як «...можливість регіону впливати на здатність суб'єктів господарювання досягати фінансових та економічних результатів у коротко-, середньостроковому періодах», що характеризує значимість впливу формальних інститутів на учасників соціально-економічних процесів з метою максимізації кінцевих результатів їх діяльності.

Таким чином, на підставі огляду та аналізу категорії ефективності, можна зробити висновок, що частина з наведених положень формувалася під впливом різних наукових течій в економіці, які панували в різні періоди. Причому деякі характеризують дану дефініцію без прив'язки до конкретного рівня господарювання, а інші – досить об'єктні (організація, територія, держава).

Оскільки ефективність ресурсного потенціалу регіону сама по собі є складною категорією, буде не зовсім точно, співвідносити отриманий ефект і понесені витрати. В межах окремих територій, що володіють сукупністю індивідуальних ресурсів. У зв'язку з цим, ранжування суб'єктів на ефективні та неефективні стає вельми проблематичним, також як і прогнозування та моделювання їх подальшого розвитку.

Логічним результатом будь-якої ефективної діяльності на рівні регіону буде безперервне зростання добробуту жителів і поліпшення якості життя. При цьому слід брати до уваги той факт, що внесений в даний процес різними елементами ресурсного потенціалу внесок нерівнозначний. Це можна пояснити спеціалізацією, інфраструктурними та інституційними особливостями території, а також характером реалізованої регіональної політики.

В рамках розглянутого питання, можна визначити кілька найбільш важливих аспектів для тлумачення категорії ефективності освоєння ресурсного потенціалу регіону: ефективність реалізації територіального потенціалу – величина відносна; об'єднана територіальна громада, як суб'єкт, що витягує ресурсний потенціал, діє в умовах невизначеності; результати реалізації ресурсного потенціалу конкретної території значною мірою залежать від політики загальнодержавного та регіонального рівня; ефективність освоєння ресурсного потенціалу певною мірою залежить від соціальних процесів, тому не можна обмежуватися лише поняттям економічної ефективності; рівень ефективності необхідно відстежувати в динаміці; при оцінці ефективності повинні враховуватися стрижневі компетенції конкретного регіону, і, отже, необхідно проводити оцінку рівня вкладу окремих елементів у формування кінцевого результату діяльності.

Таким чином, ефективність реалізації ресурсного потенціалу регіону повинна бути показником, який формується під впливом ряду аспектів (рис. 1.2):

Рис. 1.2. Аспекти формування ефективного використання ресурсного потенціалу регіону

- економічний – прагнення максимізувати прибуток з мінімальними витратами, як правило, характеризує підприємницький сектор територіальної економіки;

- соціальний – прагнення населення проживати в найбільш комфортних умовах з розвинутою інфраструктурою;

- інституційний – прагнення органів влади (як державних центральних, так і регіональних) сформувавши умови для сталого розвитку, які б сприяли соціально-економічному зростанню і зберігали природно-екологічний баланс.

Ресурсний ресурсний ресурсний ресурсний ресурсний ресурсний ресурсний ресурсний потенціал регіону потенціал регіону потенціал регіону потенціал регіону потенціал регіону потенціал регіону потенціал регіону потенціал регіону потенціал регіону потенціал регіону потенціал регіону.

Якщо відбувається найбільш оптимальний збіг всіх трьох векторів можна стверджувати, що ресурсний потенціал регіону формується і реалізується без «перекосів». Варто також відзначити, що облік і об'єктивна оцінка впливу відразу трьох сфер досить скрутні, особливо беручи до уваги індивідуальні умови функціонування регіонів. Крім того, перед органами влади всіх рівнів головним завданням виступає підвищення рівня і якості життя населення, тому напрямком інституційного і соціального векторів можуть збігатися. Однак на практиці найчастіше цього не відбувається, але в рамках виконуваного дослідження робиться допущення про ідентичність даних напрямків.

Виходячи з усього вищесказаного, стає можливим зробити висновок про те, що інтегральну ефективність ресурсного потенціалу регіону слід визначати, як сукупність двох тісно пов'язаних і постійно взаємодіючих категорій: співвідношення конкретного результату функціонування регіону за обраний період із загальним рівнем витрат ресурсів і з урахуванням їх нерівнозначності в умовах реалізації загальнодержавного вектору розвитку в можливому стані невизначеності; дієвість реалізації, що характеризує успішність і затребуваність використання ресурсів в соціальному аспекті, виявляється в зростанні добробуту і якості життя населення на конкретній території за період часу в стохастичних умовах. Таким чином, можна зробити висновок, що на рівні регіону дефініція ефективності формується під активним впливом трьох сфер економічний, соціальний та інституційної.

Таким чином, підводячи підсумок даному розділу нашого дослідження, можна виділити характерні риси ресурсного потенціалу регіону. В роботі даний перелік доповнено декількома характеристиками (інноваційністю, соціальною спрямованістю, результативною емерджентністю, історичністю), які стають значущими в період інноваційної модернізації сформованих економічних і інституційних умов на всіх рівнях господарювання. Оновлена сукупність характеристик дозволяє представити більш точне визначення ресурсного потенціалу регіону, під яким пропонується розуміти систему, включає не тільки наявні на певній території ресурси (матеріальні, фінансові, людські, природні та т. д.), залучені в господарський процес, але і тих, використання яких можливо в перспективі, а також інфраструктурні умови освоєння господарського потенціалу.

Структуру даної категорії пропонується розглядати з позицій ступеня залученості запасів ресурсів в соціально-економічні процеси і рівня їх трансформації в господарські відносини в якості факторів виробництва. Таким чином, даний підхід, узгоджений з уявленнями про фактори виробництва, дозволяє виділити і описати структуру ресурсного потенціалу, що складається з чотирьох складових частин: праця, земля, капітал, підприємництво.

Однак, ґрунтуючись на історії розвитку регіону та аналізі сформованої промислової спеціалізації, стає можливим виділити ті елементи ресурсного потенціалу, які виступають основою конкурентоспроможності території і, отже, є пріоритетними або стратегічними.

Також було виділено три основні аспекти оцінки ефективності використання ресурсного потенціалу: соціальний, економічний та інституціональний. З огляду на те, що оцінка впливу трьох складових представляється процесом досить трудомістким і не завжди об'єктивним, приймається допущення про тотожність інституційного і соціального векторів впливу через схожі кінцевих результатів, трансформуються в рівень добробуту населення і якість його життя, а також можливості майбутніх поколінь.

Враховуючи перераховані умови та зазначені вище припущення, сукупну ефективність реалізації ресурсного потенціалу регіону можна представити у вигляді двох тісно пов'язаних і постійно взаємодіючих категорій: до яких доцільно віднести: безпосередньо ефективність реалізації ресурсного потенціалу – співвідношення отриманого кінцевого результату функціонування суб'єкта за конкретний період часу та загального рівня витрат ресурсів з урахуванням їх нерівнозначності в умовах реалізації загальнодержавного вектору розвитку та існуючої невизначеності. Дієвість реалізації ресурсного потенціалу, що характеризує успішність і затребуваність освоєння народно-господарських резервів в соціальному аспекті, що виражається в рівні добробуту і якості життя населення конкретної території в заданий період часу в стохастичних умовах.

При цьому показники обох компонент повинні прагнути до максимуму, що забезпечує підвищення конкурентоспроможності території і орієнтує систему на пріоритетний розвиток наявного ресурсного потенціалу.

РОЗДІЛ 2.

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ НОВОГУЙВИНСЬКОЇ СЕЛИЩНОЇ РАДИ

Ресурсний потенціал території може бути представлений у вигляді складної господарської структури, яка сприяє довгостроковому економічному зростанню. Однак, слід зазначити, що процес розвитку неможливий без застосування сучасних передових технологій у всіх сферах суспільства і бізнесу, іншими словами, без здійснення інноваційних перетворень. Ця умова, позначена як найважливіша для економіки країни, є актуальною вже протягом тривалого періоду часу. Так, головним завданням, що стоїть перед українським суспільством, виступає не тільки перехід до інноваційного типу економіки, а й оновлення в «...структури соціальної, інституційної, фінансової та інших систем» [26].

Цей процес надзвичайно складний і всеосяжний, його реалізація вимагає використання всіх типів наявних ресурсів і застосування заходів з інтенсифікації їх використання. Слід зазначити, що, в останні кілька років українська економіка постала перед низкою проблем. Вони мали як економічний, так і політичний характер, що, в свою чергу, негативно відбилося не тільки на результатах реалізації ресурсного потенціалу територій, а також на загальній ситуації в країні.

По-перше, істотний вплив зробила криза глобальної економічної системи, який, є насправді накладенням одночасно декількох факторів: структурного, фінансового та зовнішнього шоку [14]. Ця обставина ускладнює загальну ситуацію, так як у міру реалізації соціально-економічної політики вона стає різноплановою, і, ймовірно, не завжди послідовною.

По-друге, українська економіка схильна до зовнішнього несприятливого впливу з боку ряду країн, що знаходиться відображення в об'єднанні Російської Федерації та Білорусі, добудова та запуску Північного потоку 2, війна на сході країни, яка вже триває сім років та нещодавне загострення на кордоні з

Білоруссю (як фінансових, так і технологічних), які уповільнюють господарське зростання і посилюють наслідки загальної кризи. Зазначені вище обставини призводять до ситуації, в якій економіка країни змушена орієнтуватися тільки на наявний власний ресурсний потенціал.

Об'єктом нашого дослідження є Новогуївинська селищна територіальна громада Житомирського району Житомирської області. Утворена шляхом об'єднання двадцяти чотирьох населених пункти, з яких 21 село та три селища міського типу, а саме: смт Новогуївинське, смт Гуїва, смт Озерне, с. Волиця, с. Іванківці, с. Роздольне, с. Ставецьке, с. Вертокиївка, с. Рудне-Городище, с. Гай, с. Пряжів, с. Вишневе, с. Глибочок, с. Залізня, с. Головенка, с. Двірець, с. Городище, с. Крути, с. Озерянка, с. Троянів, с. Сінгури, с. Павленківка, с. Соснівка та с. Ріжки.

До Новогуївинської селищної територіальної громади було приєднано сім сільських рад Житомирського району, таких як: Глибочанської, Вертокиївської, Головенської, Рудне-Городищенської, Озерянківської, Троянівської та Сінгурівської, спираючись на Перспективний план формування територіальних громад Житомирської області [24], та Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо впорядкування окремих питань організації та діяльності органів місцевого самоврядування і районних державних адміністрацій» [29].

Таблиця 2.1

Порівняння громади району, області

Територіальне утворення	Щільність населення осіб/км ²	Загальна площа, км ²	Співвідношення площі до загальної площі району, області, %	Населення, осіб	Співвідношення населення між районом, областю, %
Новогуївинська ОТГ	56,04	423.3	4,03 / 1,42	23720	3,84 / 1,96
Житомирський район	58,82	10508,2	35,22	618111	51,26
Житомирська область	40,50	29832	-	1208212	-

Джерело сформовано автором за даними [17].

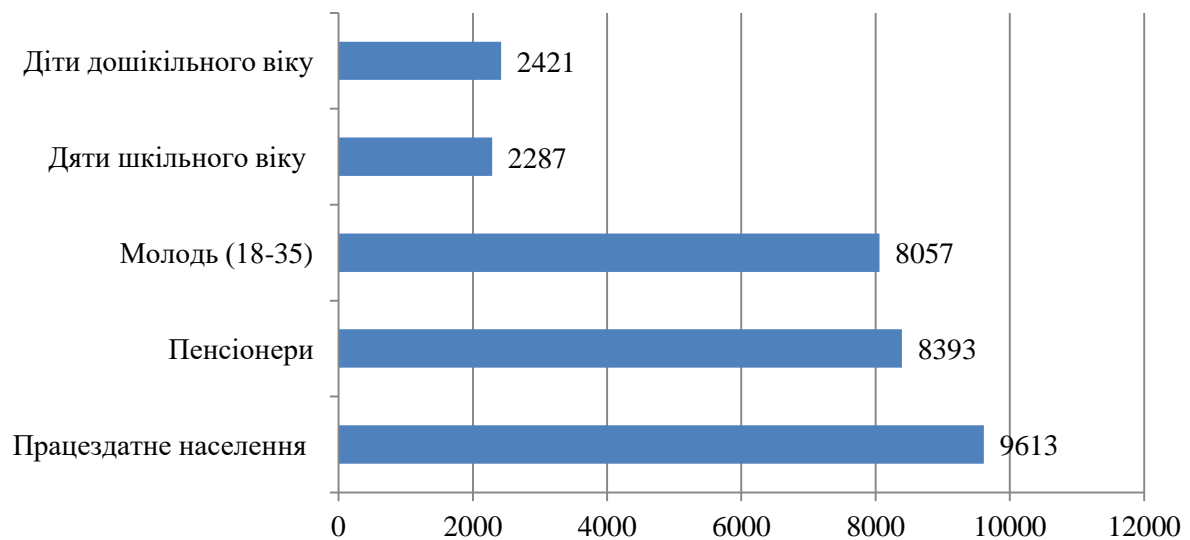
Новогуївинська селищна об'єднана громада молода громада. Межує з Тетерівською, Романівською, Чуднівською, Швайківською, Гришковецькою, Станишівською територіальними громадами (Додаток А). Для наглядності порівняємо співвідношення розміри та населення громади, району та області.

Ресурсний потенціал Новогуївинського об'єднаної територіальної громади визначається фундаментальними складовими, такі як трудові ресурси, природно-ресурсний потенціал, матеріально-технічні ресурси, фінансово-економічний потенціал та інформаційно-інноваційний потенціал. Природно-ресурсний потенціал Новогуївинської ОТГ визначається помірно-континентальними кліматом, розташована в лісостеповій зоні на рівнинному хвилястому плато. Погодні умови, як на всі території України зима досить прохолодна, літо спекотне. Поміж об'єктів, які є важливою складовою матеріальної основи місцевого самоврядування, грандіозне місце займають земельні ресурси. Земля насамперед є територіальною основою місцевого самоврядування, це один з найважливіших ресурсів громади, які сприяють успішному розвитку життєдіяльності громади. Так як, земельні ресурси, і як головний об'єкт права власності громади є основним джерелом надходжень до місцевого бюджету.

Характеризуючи структуру земельних ресурсів Новогуївинської ОТГ за категоріями земель можна виділити: а) землі житлової та громадської забудови – 158,8345 га; землі сільськогосподарського призначення – 15694,3885 га; б) в) землі промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення – 171,9468 га; г) землі рекреаційного призначення – 0 га; д) землі природно заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення – 73,00 га; е) землі оздоровчого призначення – 0 га; є) землі історико-культурного призначення – 0 га; ж) землі лісгосподарського призначення – 1372,7229 га; з) землі водного фонду – 180,8464 га.

Інвентаризація земель громади саме триває, планується провести населених пунктах громади. Всі лісові насадження на території громади знаходяться в постійному користуванні ДП «Житомирське лісове

господарство». В межах громади знаходяться поклади таких будівельних матеріалів, як кварцити, граніти, лабрадорити та габро. Кажучи про трудові ресурси Новогуївинської громади, можна зробити висновок з даних таблиці 2.1 видно, що чисельність населення Новогуївинської ОТГ становить 3,84 % від загальної чисельності населення Житомирського району та 1,96 % від чисельності Житомирської області. Демографічні процеси вважаються ключовими факторами сталого розвитку країни в цілому, та кожного взятого регіону зокрема. Цінним фактором в стані демографічного розвитку є невинне старіння, що є причиною зростання демографічного навантаження на працюючу частину населення.

Рис. 2.1. Розподіл чисельності населення Новогуївинської ОТГ за віковими категоріями, осіб

Джерело: побудовано за даними [25].

За даними рис. 2.1 можна сказати, що найбільшу частину населення ОТГ становить працездатне населення (9613 чол.), що на 1220 чол. більше за частку пенсіонерів, на 1556 чол. більше за частку молоді (віком 18-35 р.), що на 7326 чол. більше за частку дітей шкільного віку, та на 7192 чол. більше за частку дітей дошкільного віку. Подібне явище вважається позитивним оскільки саме працездатне населення забезпечує місцевий бюджет та дає можливість для

соціальних виплат для пенсіонерів та інших категорій непрацездатного населення.

Найбільшою частиною (значною) фінансово-економічного потенціалу території є бюджетно-фінансовий потенціал.

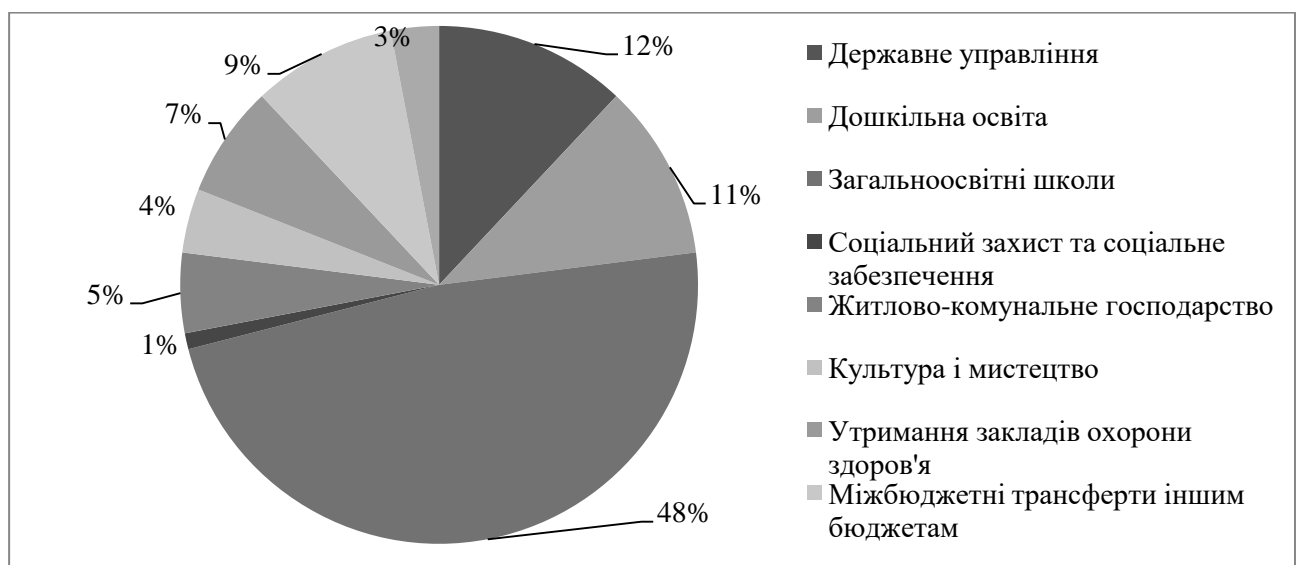
Таблиця 2.2

Доходи місцевого бюджету Новогуївинської селищної ради, млн. грн.

Показники	2020	2021
Акцизний збір	139,0	143,6
Власні надходження разом	12600,7	22592,2
Єдиний податок (крім с/г виробників)	904,6	905,8
Єдиний податок від с/г виробників	2441,1	2174,0
Інші податки та збори	278,1	179,5
Плата за землю	3028,6	3030,0
Податок з доходів фізичних осіб	5787,7	16100,0
Податок на нерухомість	21,5	59,3

Джерело: побудовано за даними [25].

З цієї таблиці 2.2 можна бачити, що при порівнянні даних за 2020 рік з 2021 роком загальний дохід громади збільшився на 9991,5 млн. більша частина його доходів як у 2020, так і в 2021 роках – це податок на доходи фізичних осіб у розмірі 5787,7 млн. це 16100,0 мільйона гривень. Головним бюджетоутворюючим підприємством на території громади є Державне підприємство «Житомирський бронетанковий завод».

Рис. 2.2. Структура видатків бюджету ОТГ на 2021 рік, %

Джерело: побудовано за даними [25].

Новогуївинська селищна громада має значний ресурсний потенціал, але для досягнення рівня конкурентоспроможності регіону в цілому, та громади зокрема, активізації економічної діяльності, поліпшення добробуту населення потрібне дотримання гарантованих державою соціальних та інших стандартів раціональна регіональна політика, яка повинна реалізовувати стратегічні цілі:

1. Введення постійної системи екзогенного (зовнішнього) моніторингу, аналізу та оцінки, а також ендогенні (внутрішні) фактори, що впливають на регіональний розвиток.

2. Формування регіональної політики, яка поширюється на всі регіони і відповідає відповідним чином проблеми екзогенних і ендогенних факторів, що перешкоджають розвитку.

3. Введення сильного і гнучкого механізму координації для всіх регіональних гравців керівні принципи в процесі навчання і реалізації.

4. Створення чіткої функціональної структури центральних та місцевих органів виконавчої влади. Органи, здатні забезпечити державне регулювання регіонального розвитку на всіх рівнях територіальні рівні.

5. Навчання кваліфікованих та професійних кадрів у відповідних центральних та місцевих органах влади. Виконавчі органи зі знаннями та досвідом у розробці та реалізації проектів щодо регіонального розвитку.

6. Забезпечення фінансової стійкості органів виконавчої влади, відповідальних за реалізацію державної регіональної політики.

7. Формування механізмів деконцентрації та децентралізації державних повноважень.

Вигідне географічне положення, значний потенціал землі, води, дозвілля, видобуток корисних копалин і трудові ресурси регіону створюють всі можливості для економічного розвитку, зростання, розвиток міжнародного співробітництва, торговельних відносин, привабливість транзитних шляхів, поліпшення структурних компонентів економіки. Новогуївинська ОТГ володіє достатнім потенціалом для досягнення високих результатів економічного розвитку. Для цього необхідно створити нові робочі місця, відновлення

перспективних виробничих потужностей, впровадження нових технологій, підвищення якості виробництва конкурентоспроможність продукції. Ці заходи будуть використані для реалізації позитивного інвестиційного клімату в регіоні. Місцева економіка потребує довгострокових відносин зі стратегічним інвестором. Зручні транспортні зв'язки та географічне положення поряд зі значними ресурсами в рамках ринкової реформи української економіки створюють потенційні можливості для залучення коштів у іноземних інвесторів.

Дослідження показали, що ресурсний потенціал об'єднаної території спільноти як соціально-економічної категорії має свою складну ієрархічну структуру, основою компонентів є природний ресурс, праця, матеріально-технічні та інформаційні, інноваційні та фінансово-економічні показники, а також їх підготовка, а реалізація здійснюється під впливом детермінант внутрішнього і зовнішнього середовища, а також соціальних факторів, економічних, правових і політичних умов. Ці фактори прямо і прямо призводять до непрямих наслідків для функціонування спільнот, які, в свою чергу, визначають їх потенційний розвиток. За великим рахунком, процес розвитку спільноти пов'язаний з соціальним і економічним розвитком. У сучасному контексті економіки, заснованої на знаннях, і її зростаючої ролі в ній на рівні територіальної спільноти, потенціал може бути максимально використаний для забезпечення розвитку. Говорять про наявність потенціалу Новогуївинської територіальної селищної ради ресурсів слід зазначити, що вона знаходиться на досить високому рівні, що позитивно позначається на подальшому економічному розвитку цієї галузі.

РОЗДІЛ 3.

НАПРЯМКИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ НОВОГУЙВИНСЬКОЇ СЕЛИЩНОЇ РАДИ

Одне з пріоритетних завдань місцевих органів влади самоврядування полягає у створенні умов для сталого розвитку територіальних громад через забезпечення комплексного багатофункціонального розвитку районів, що заснований на використанні їх ресурсного потенціалу, але гіпертрофована концентрація влади – головна соціально-економічна перешкода для розвитку громад.

Динамічні сучасні процеси сприяють швидким змінам в управлінні народним господарством і його введенням разом з реформами. Однією з основних реформ в сучасній Україні – це реформа децентралізації, та її вплив на процеси формування, збереження і відтворення ресурсного потенціалу не варто недооцінювати. Акцент на громаді та її території, переформатування і об'єднання територіальних громад, також передбачають зміни в процесах відтворення та управління ресурсним потенціалом [14]. Провідною стратегічною метою модернізації системи управління та територіальною організацією влади, яка реалізується сьогодні, є формування результативної діяльності місцевого самоврядування, створення та забезпечення комфортних умов для життя населення громади, надання високоякісних і доступних державних послуг. При досягненні цих цілей неможливо без належного рівня адекватного економічного розвитку регіону, їх фінансова підтримка та достатні джерела для наповнення місцевих бюджетів [17]. Крім того, посилення процесів європейської інтеграції вимагають формування нових моделей розвитку громад, котрі будуть адаптовані до європейських та світових стандартів, метою яких є підвищення та закріплення їх ролі для соціально-економічного зростання кожного району зокрема, та України в цілому [11].

Нині дуже гостро постає необхідність у проведенні процесів реформування системи місцевого самоврядування, що ґрунтується на потребах та інтересах особистості, територіальної громади та усього суспільства країни в цілому. Темпи євроінтеграції України вимагають оптимізації територіальної організації влади та децентралізації влади, перерозподілу влади між центром і регіонами на користь останніх, зміцнення місцевого самоврядування, підходу регіональної та місцевої влади і населення. Сучасна реформа місцевого самоврядування спрямована на вирішення основних проблем розвитку сільських районів.

Процеси децентралізації дають можливість перейти від державного управління до публічного управління, що визначило перехід до переважно децентралізованих установ (мереж), де держава, підприємства та цивільні особи співпрацюють з суспільством у здійсненні своїх повноважень.

Новостворені територіальні спільноти, поряд з попередніми, повинні займатися навчальними закладами, базовою охороною здоров'я, культурою, поліпшенням, соціальним захистом та наданням адміністративними послугами своїми силами:

- економічний розвиток, інвестиційна привабливість, підприємницький розвиток;
- планування розвитку суспільства та формування бюджету;
- тепло-, водо-, газопостачання, комунальні послуги (дистанційне тепло і каналізація, управління відходами, утримання належить муніципалітету);
- управління земельними ресурсами, видача дозволів на будівництво, приймання будівель в експлуатацію;
- розвиток місцевої інфраструктури: технічне обслуговування та будівництво доріг;
- технічне обслуговування доріг і пішохідних доріжок; організація пасажирських перевезень на території громади;
- контроль за виконанням рішень селищної ради та забезпечення громадської безпеки власними силами громади; пожежна служба тощо.

Абсолютна децентралізація влади з досягненням її головної мети – формуванням незалежних і спроможних територіальних спільнот. Створення місцевого самоврядування, яке може ефективно вирішувати наші місцеві проблеми, залежить від роботи і розуму громадян. В процесі децентралізації повинно буди поліпшення якості людського життя, створення умов для сталого розвитку територіальних спільнот, таких як общинні, соціальні, незалежні і в положенні, в якому члени можуть ефективно захищати права та інтереси, беручи участь у питаннях місцевого значення, щоб визначити кількість і якість необхідних соціальних послуг, а також адміністративні.

Але на державному рівні головними фінансово-економічними механізмами регулювання розвитку територіальної громади є: бюджетне вирівнювання, державні субсидії та програми соціально-економічного розвитку громад. Безініціативність держави у здійсненні децентралізації може бути зумовлена як відсутністю досвіду у здійсненні відповідних реформ, так і відсутністю необхідністю зосередитися на національному рівні, значний обсяг коштів для регулювання процесу макроекономічної реформи, навіть якщо децентралізація є одним із способів вирішення проблеми бідності сільських територій.

Сучасний стан та розвиток економіки визначає необхідність пошуку сучасних методів, щоб управляти наявними ресурсами у громаді, тому числі ефективне функціонування, спрямоване на вирішення важливих соціальних та економічних проблем, гарантуючи поліпшення рівня життя і соціального

Для того, щоб розробити ефективну систему управління ресурсним потенціалом Новогуївинської селищної територіальної громади, необхідно виявити фактори, які спричиняють негативний вплив на їх розвиток, встановити заходи щодо усунення цих факторів і заходи для подальшого соціально-економічного розвитку громади для збільшення її ресурсного потенціалу. Таким чином, існує об'єктивна необхідність розробки моделі управління ресурсним потенціалом громади і відносно місцевого самоврядування в рамках системи управління, в компетенції якої питання для

розгляду на основі ресурсів, аналізу тенденцій зміни і впровадження, розробки програм для їх ефективного використання в пошуку джерел мобілізації ресурсів для реалізації проєктів розвитку прив'язана до ціни і логістичної оптимізації.

Тому ефективне управління ресурсним потенціалом є найважливішим завданням соціально-економічного розвитку Новоуївинської громади, а також основною складовою її політики розвитку. Виходячи з цієї економічної політики, відповідні програми соціально-економічного розвитку громади розробляються з врахуванням регіональних особливостей, в яких визначаються напрямки і дії, джерела фінансування, терміни і відповідальність за проведення розробок.

Враховуючи обмежені фінансові та бюджетні ресурси, ресурсний потенціал територій слід вважати найважливішим ресурсом для їх розвитку. Забезпечення ефективного використання і подальшого розвитку ресурсного потенціалу сільських районів має стати одним з головних пріоритетів діяльності муніципальних утворень і територіальних органів.

Нині, в Україні необхідно переходити від існуючої моделі розвитку, в котрій конкурентні переваги за рахунок використання ресурсів, в першу чергу, інноваційна модель, кваліфікованої робочої сили, пріоритет це рівень технологій, економії енергії і інших видів природних ресурсів та інноваційний стиль управління [5, С. 122-127].

Основою концептуального підходу до побудови системи управління ресурсами сільських районів має стати набір принципів, які використовуються для вирішення проблем використання та відтворення різних груп ресурсів. Ці принципи включають, перш за все: достатні ресурси; оптимізація їх структури; наявність перспектив використання; різноманітність можливостей для екологічного використання; наявність репродуктивних перспектив; поєднання системних і виборчих підходів в управлінні використанням ресурсів.

Мета та завдання системи управління потенціалом ресурсів кількісно визначаються і вимірюються на основі розроблених критеріїв. Для ефективного управління необхідно чітко представити ресурсний потенціал сільських

районів, як з точки зору безпеки, так і з точки зору нестачі ресурсів. Водночас значну роль відіграють повноваження (власні та делеговані) органів місцевого самоврядування та застосовувані ними методи управління. Управління наявним ресурсним потенціалом територіальної громади за допомогою організаційних, управлінських, техніко-технологічних, фінансових, економічних та законодавчих важелів. Кожен з цих важелів має свої особливості і є невід'ємною частиною механізму поліпшення використання ресурсного потенціалу сільських районів.

Саме різноманітність важелів та інструментів дозволяє прийняти досить гнучку політику і в умовах нестачі фінансових ресурсів здійснювати непряму підтримку інвестицій виробників і підприємств, сфера обслуговує село. Формування системи механізмів реалізації також засноване на посиленні позитивного ефекту обмежень, що можуть підтримувати розвиток екологічного та інтелектуального підприємства.

При аналізі потенційного використання ресурсів оцінювалися не тільки структура, розміри, якісні характеристики компонентів, рівень обізнаності, рівень відтворення тощо, але також визначалися поточний стан і перспективи розвитку громади.

При оцінці ресурсного потенціалу громади велике значення мають суб'єкти господарського процесу та їх інтересів, тому неможливо виокремити один показник, за яким можна оцінити економічний потенціал громади. На формування і використання потенціалу ресурсів впливають внутрішні і зовнішні чинники, принципи і моделі навчання і використання потенціалу ресурсів. Фактори, що впливають на оцінку ресурсного потенціалу сьогодні, можна розділити на дві групи:

- фактори, що можуть бути усунені або локалізовані в поточний і стратегічний період, тобто перебувають безпосередньо в області управління;
- фактори, які задіяні безпосередньо в період управління – це час стратегічних програм (період найму) і управляються лише побічно через концепцію розвитку.

Дослідивши процес використання ресурсного потенціалу головне питання – знайти способи підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу. Можна застосовувати такі заходи:

- можливість відтворення ресурсів;
- раціонального використання ресурсного потенціалу;
- розробка та підвищення ефективності ресурсного потенціалу;
- баланс інтересів суспільства, бізнесу і держави;
- збереження природних ресурсів і навколишнього середовища.

Таким чином, запропонована модель системи управління ресурсним потенціалом громади являє собою набір взаємопов'язаних і інтегрованих компонентів, які утворюють унікальний і цілісний процес, який встановлює процес формування ефективної організації та стратегічного управління потенційним використанням ресурсів відповідно до стратегічних цілей розвитку сільських районів всього регіону.

Основою для формування моделі стратегічного управління використанням ресурсного потенціалу повинні стати наступні правила (принципи, розроблені самою громадою):

- 1) стратегічне управління чітко орієнтоване, конкретно спрямоване на конкретну мету;
- 2) ступінь досягнення мети повинна визначатися і аналізуватися на основі отриманих результатів (тобто з урахуванням зворотного зв'язку);
- 3) стратегічне управління використанням ресурсного потенціалу відбувається з обов'язковим урахуванням обмежень (потенціал природних ресурсів, економічний, соціальний та інший потенціал);
- 4) стратегічне управління має бути організовано в ієрархічній системі, але кількість рівнів має бути зведена до мінімуму;
- 5) інформація та стратегічні рішення, що приймаються на цій основі, повинні бути своєчасними, точними і об'єктивними з урахуванням перспективи очікуваних наслідків і ситуацій, орієнтованих на майбутнє;

б) стратегічне управління має бути організовано з урахуванням можливостей адаптації до переважаючих особливостей ситуаційних умов.

Стратегії для розвитку ресурсного потенціалу громади – це довідковий документ, який стосується всіх питань, в процесі розвитку громади і планує дії, виважені та узгоджені дії всіх суб'єктів, щоб вирішити існуючі проблеми і вжити заходів, щоб поліпшити життя в селі.

Обґрунтованість перспектив розвитку громади у контексті ринку потребує розробки нових освітніх, наукових концептуальних засади стратегічного планування на основі підходів ефективного використання потенціалу екологічних ресурсів та безпеки. Необхідність розробки такої стратегії розвитку ресурсного потенціалу територіальної громади може бути обумовлена причинами:

- чимала залежність місцевої економіки від сільськогосподарського виробництва, ознаки депресії сільського господарства;
- присутність стратегії підвищує конкурентоспроможність громади і зміцнює позиції по залученню інвестицій;
- існування стратегії розвитку ресурсного потенціалу громади дозволяє сконцентрувати наявні ресурси на найбільш пріоритетних напрямках територіального розвитку та організувати ефективну взаємодію між урядом, суспільством та економікою з метою досягнення стратегічних цілей;
- необхідність розроблювання програм з розвитку ресурсного потенціалу та пошуку дієвого механізму їх реалізації.

Основоположними принципами при розробці стратегії розвитку потенціалу ресурсів Новогуйвинської громади, заснованих на залученні інвестицій, інновацій та маркетингу, стимулювання виробництва, збереженню природних ресурсів і навколишнього середовища, їх спрямованості на соціальні підходи складним і системним, географічне положення і кліматичні умови в селищній раді, в тому числі наявність може зіграти значну роль в місцевій і національній, у виконавчому порядку прийнятті програмні документи,

спрямовані на вирішення проблем та подолання меж соціально-економічного розвитку Новогуївинської селищної ради.

Компонент інвестицій та інновацій:

- формування інвестиційного клімату;
- забезпечення інвестиційної привабливості;
- збільшення інвестиційної активності;
- вживання новітніх методів, технологій, досягнень нововведення;
- введення альтернативних джерел енергії;
- залучення «ЕКО-інновації»;
- інтеграція передових сільськогосподарських систем (no-till, Dr. mini-till та інше);
- консультаційні послуги у співпраці з науковими установами.

Важливим компонентом підвищення потенційного використання ресурсів є маркетингова стратегія як універсальна форма адаптації до нових умов реалізації діяльності, яка базується на принципах управління ринком і дає можливість враховувати попит і пропозицію на ринку при реалізації продуктів харчування. Для реалізації маркетингової складової територіальної громади районів;

- розвиток зеленого туризму;
- більше ринкових можливостей;
- підвищення конкурентоспроможності громади;
- збільшення ділової активності;
- сприяння та розширення участі території та її суб'єктів у реалізація міжнародних, регіональних та місцевих програм.

Оптимізація процесів збереження ресурсів дозволить домогтися сталого розвитку сільськогосподарського виробництва, отримати конкурентні переваги для підприємств на ринках, допоможе знизити споживання ресурсів і підвищити продуктивність праці, тим самим знижуючи вартість природних ресурсів за рахунок застосування енергозберігаючих технологій і технологій. Ресурсозберігаюча складова стратегії передбачає:

- скорочення споживання ресурсів під час виробництва;
- заходи з санітарії навколишнього середовища і ресурсів;
- екологізація «озеленення» виробництва;
- оптимізація землекористування;
- розробка відповідних стандартів споживання;
- матеріальний стимул до збереження ресурсів;
- використання вторинних ресурсів і відходів;
- впровадження технологій без відходів, інноваційні підходи до використання ресурсів і сировини, технології та технології для економії ресурсів.

Згадані вище компоненти розвитку потенціалу ресурсів на основі залучення інвестицій, стимулювання виробництва, інновацій та маркетингу, сприяє збереженню природних ресурсів і навколишнього середовища представляють найбільш повний набір всіх можливих напрямках, щоб досягти раціонального використання потенціалу ресурсів, залежно від поточного стану соціально-економічного розвитку районів і сільських регіонах.

Серед проблемних моментів у розробці стратегій розвитку ресурсного потенціалу на рівні сільських рад наступні:

1. Міцна залежність від реалізації стратегії фінансування; при дефіциті бюджету сільських районів спрямовуються на потреби сьогодення без необхідного розрізнення фінансування для досягнення стратегічних цілей, відсутність ефективного механізму пошуку зовнішнього інвестора.

2. Однак загальна нестача ресурсів, необхідних для реалізації стратегій, зазвичай не використовується належним чином.

3. Відсутність координації щодо реалізації стратегії між ключовими секторами: влада-підприємницька компанія. Відсутність механізму соціального партнерства.

4. Неefективна взаємодія органів місцевого самоврядування з регіональною владою зі стратегічних питань, особливо за відсутності стратегій регіонального розвитку.

5. Відсутність персоналу сільських рад знань про застосування стратегічних інструментів і навичок управління, стратегічного напрямку.

6. Відсутність загальної моделі організації роботи з реалізації стратегії та відповідних послідовних етапів-паралельного алгоритму дій, відсутність інструментів розвитку, необхідних для організації діяльності виконкому сільських районів у стратегічному управлінні.

Основні напрямки діяльності місцевих органів влади для розвитку потенціалу ресурсів сільських територій має бути реструктуризація економіки, для того, щоб розширити сферу його спеціалізації та створення сучасної технологічної трансформації галузі, в кожному регіоні, виробництва, виробництва, виробництва, розвитку транспортної та ринкової інфраструктури, розвитку підприємництва, сільського господарства, реалізації інноваційної політики в регіонах, забезпечити ефективне управління комунальної власності [24, С. 87–92]. Варто розвивати екологічне (органічне) виробництво та впроваджувати альтернативні джерела енергії [13, С. 56–67].

Враховавши соціальні та природні особливості, сценарій розвитку потенціалу ресурсів територіальної громади забезпечує надання переваги в розвитку аграрного сектора і харчової, і, щоб виграти в цій галузі, нові технології, необхідні для того, щоб поліпшити умови праці людей, штучно знижує навантаження на природу, створення екологічно чистих продуктів, відтворення екологічної рівноваги біосфери полі. Оскільки регіон не стала економічно залежною, як вкладення сировини в промислових зон, залучення інвестицій повинна бути виконана, беручи до уваги пріоритети, в тому числі введення нових форм організації співпраці у сферах сільського господарства і промисловості.

Однією з найважливіших проблем управління розвитком ресурсного потенціалу сільських районів є підвищення рівня і якості життя сільського населення, розвиток сільської економіки та інфраструктури, при збереженні значної ролі в сільському господарстві, яке забезпечує 12% ВВП, зайнято близько 7 % населення України [14].

Крім вище згаданого, нині існує необхідність інституційних трансформацій системи організації діяльності органів місцевого самоврядування в сільських районах, яка повинна бути спрямована на: формування інституту місцевого самоврядування, підвищення ефективності функціонування його органів, формування інформаційних та консультаційних систем, допомога, зміна механізмів матеріальної допомоги господарюючим суб'єктам сільських районів [4]. «Agricultural Policies for Poverty Reduction» «Аграрна політика по скороченню бідності» дозволяє порівняти ефективність політичних заходів щодо впливу сільського господарства на розвиток сільських потужностей в країнах, що розвиваються. Йдеться про неефективність державного втручання у формування цін на сільгосппродукцію. Необхідність державних інвестицій у сільську інфраструктуру та необхідність отримання цільової соціальної допомоги землевласникам, які її потребують [2].

Отож, динамічний розвиток територіальної громади неможливий без наявності ресурсів, по суті, є основною рушійною силою ефективного розвитку соціального виробництва є компонентом інвестиційного інструменту. Це ефективна система управління розвитком сільських ресурсів, яка повинна забезпечити сталий розвиток сільських районів, забезпечити ефективне використання ресурсів та їх відтворення, об'єднати інтереси урядів, підприємств і суспільства. Він повинен сприяти розвитку інвестицій та інновацій в селі, активізувати діяльність підприємства, виробництво еко-продуктів, застосування біоенергетики, інтеграцію науки і техніки для створення і виробництва нових продуктів, інновацій і технологій.

ВИСНОВКИ

Участь держави у формуванні та потенційному використанні ресурсів сільських районів багато в чому визначила регулюючі функції економіки за допомогою грошово-кредитної політики і фіскальної політики, трудового права і торгового права, реалізації програм розвитку окремих галузей сільського господарства, державних програм регіонального розвитку, а також у зовнішній політиці.

Виконання процесу децентралізації включає наявність механізмів, з допомогою яких і досягається ефективна взаємодія на всіх рівнях влади з метою забезпечення її рівноваги. Це приватизація майна, закріплення за відповідними територіальними спільнотами муніципального майна з програмним забезпеченням для його повного використання, формування регіональних і місцевих бюджетів, оптимальна система оподаткування та міжнародних відносин, організація ефективного контролю за діяльністю державних органів.

Запропонована стратегія розвитку і ресурсного потенціалу на основі залучення інвестицій, просування продукції, інновацій та маркетингу, сприяння збереженню природних ресурсів і навколишнього середовища, яка, по суті, повинна стати основним механізмом, що забезпечує сталий розвиток сільських районів. Ця стратегія повинна визначити систему пріоритетів, цілей і завдань, які допоможуть сільським районам поліпшити свій соціально-економічний розвиток і якість життя населення і сталий розвиток, ефективно використовуючи свій ресурсний потенціал.

Ключовим кроком у формуванні цієї стратегії та визначенні спільно загальних стратегій є не тільки обґрунтований вибір стратегічного та управлінського обладнання для з'ясування стану основних ресурсів в області характеристик поточного стану, а й визначення і мотивація вибору цілей для майбутнього розвитку громади.

Реалізація реформи в селі, перш за все, передбачає створення фінансово незалежних сільських громад, які могли б ефективно використовувати ресурсний потенціал самостійно і на належному рівні. Тому нинішня система децентралізації влади в Україні-це спосіб підвищення якості життя жителів будь-якого села, країни або міста, що сприяє формуванню справедливого суспільства-стабільного, процвітаючого і безпечного.

Пропозиція ефективної системи управління розвитку ресурсного потенціалу сільських територій та реалізації Стратегії розвитку ресурсного потенціалу на підставі стимулювання виробництва, залучення інвестицій, інновацій та маркетингу, збереження ресурсів і навколишнього середовища, не в змозі вирішити проблему, концепції ефективного використання наявних ресурсів та забезпечення соціально-економічного розвитку сільських районів.

Пропонована модель системи управління потенційними ресурсами сільських районів являє собою сукупність взаємозв'язків і взаємозалежних компонентів, які утворюють єдиний, цілісний, конкретний процес формування ефективної організації стратегічного управління потенційним використанням ресурсів відповідно до стратегічних цілей розвитку сільських районів регіону в цілому.

Для досягнення основних цілей ефективного використання ресурсів та забезпечення сталого розвитку сільських районів необхідно чітко представити перспективи і встановити конкретну мету для досягнення всіх доступних ресурсів і програм дій. Тому економічний розвиток малоімовірний без програми дій, себто без стратегічного планування. Отже зрозуміло, що стратегічне управління є незамінним інструментом забезпечення ефективного функціонування будь-якої соціально-економічної системи, так і сільських районів.

Після того, як в минулому контролю над якою введення моделі на основі різних коефіцієнтів кореляції, множинний визначення показує його адекватність методології ви можете знайти деякі перший поїзд, щоб вивчити умови розвитку сільських районів. Ця кореляція-кількісна оцінка регресійних моделей дозволяє визначити пріоритетність впливу окремих екзогенних та

ендогенних факторів на стійкість сільських районів, що забезпечить ефективне вирішення виявлених проблем.

Згідно з множинним аналізом і даними про вплив соціальних факторів на стійкість розвитку сільських районів, було встановлено, що стратегічні цілі розвитку сільських районів в сучасному плані повинні ґрунтуватися на пріоритетах з урахуванням його ресурсного потенціалу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Agricultural Policies for Poverty Reduction (2019). URL: <https://www.cabi.org/bookshop/book/92558665341058>.
2. Agricultural Policies for Poverty Reduction (2015). URL: <https://www.cabi.org/bookshop/book/9781780641058>.
3. Kendrick J. The Formation and Stocks of Total Capital. N. Y.: Columbia University Press, 1976 (Кендрік Дж. Сукупний капітал США і його формування . М.: Прогрес, 1978)
4. Kovtun B. A., Papelo V. N. The Strategic Management Objectives and the Priorities of Siberian Development. Local Production Systems: Analysis and Forecasting of Regional Economic Development//ed. by A. S. Novoselov, V. E. Seliverstov. Novosibirsk ; Sofia ; Lodz ; Banska Bystrica ; Ternopil, 2015. 362 p.
5. Tomashuk I. Analysis of components of ecologically sustainable development of rural areas in conditions of global challenges on the example of Vinnitsa region. The scientific heritage. 2020. № 44, Vol. 3. P. 54–68.
6. Антонов А. В. Державна політика сталого соціально-економічного розвитку сільських територій як умова зростання якості життя сільського населення: теоретико-методологічні засади та практичні аспекти : монографія. Донецьк : Юго-Восток, 2012. 379 с.
7. Барановський М. О. Наукові засади суспільно-географічного вивчення сільських депресивних територій України : монографія. Ніжин : Лисенко М. М., 2009. 396 с.
8. Бикадорова Н. У. Фінансова децентралізація місцевого самоврядування. *Економічний вісник Донбасу*. 2010. № 2 (20). С. 145–151.
9. Бойко В. В. Моделювання соціально-економічного розвитку сільських територій. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2014. Вип. 4 (108). С. 298–305.
10. Бойко Є. І. Концептуальні підходи до прогнозування розвитку сільських територій. *Регіональна економіка*. 2011. № 2. С. 7–15.

11. Газуда Л. М., Ерфан В. Й., Газуда С. М. Сільський розвиток регіону : [монографія]. Ужгород : Сабов А. М., 2015. 250 с.
12. Гальперін, В. М. Мікроекономіка. У 3-х т. т. 2. Мікроекономіка. СПб.: Ек. шк. ГУ ВШЕ, 2010. 504 с.
13. Гончарук І. В. Роль сільськогосподарських кооперативів у забезпеченні сталого розвитку сільських територій Вінницької області. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2017. № 8. С. 56–67.
14. Горшков М. А., Лозовський О. М. Розвиток процесів відтворення ресурсного потенціалу в умовах запровадження реформи децентралізації. URL: <http://global-national.in.ua/archive/23-2018/15.pdf>.
15. Гур'єва М. А, Маценко А. В. Інноваційні аспекти сталого розвитку України. *Теорія і практика суспільного розвитку*. 2015. № 8. С. 33.
16. Державна служба статистики. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
17. Децентралізація влади: офіційний сайт. URL: <http://www.decentralization.gov.ua/region/item/id/>
18. Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо впорядкування окремих питань організації та діяльності органів місцевого самоврядування і районних державних адміністрацій» від 17 листопада 2020 року № 1009-IX
19. Замятіна М. Ф. Зелена економіка як основа сталого розвитку регіону. *Проблеми перетворення і регулювання регіональних соціально-економічних систем*: Зб. наук. послуга. Санкт-Петербург, 2018. С. 35.
20. Калетнік Г. М., Пришляк Н. В. Державна фінансова підтримка сільськогосподарських товаровиробників. *Економіка АПК*. 2010. Вип. 8. С. 52–55.
21. Коваленко Г. О., Дяченко М. І., Чукіна І. В. Огляд реформ місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/5_2018/35.pdf.

22. Малік М. Й., Забуранна Л. В. Розвиток сільських територій в умовах децентралізації влади. *Економіка АПК*. 2017. № 7. С. 5–14.
23. Мерещенко О. Ю. Управління ресурсним потенціалом економіки регіону: автореф. дис. ... канд. екон. наука. Курськ, 2017.
24. Минакир П. Трансформація регіональної економічної політики управління. *Економіка АПК*. 2001. № 2. С. 87–92.
25. Новогуївинська громада : офіційний сайт. URL: <https://novoguyvynske-miskrada.gov.ua/>
26. Панфілов В.С., Говтвань О. Д., Моїсєєв А. К. Фінанси і кредит в стратегії економічного розвитку країни і структурно-інвестиційній політиці. *Проблеми прогнозування*. 2017. № 6. С. 3
27. Перспективний план формування територіальних громад Житомирської області, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15 квітня 2020 року № 481-р.
28. Про державні цільові програми: Закон України URL: <http://zakon2.rada.gov.ua>.
29. Про добровільне об'єднання територіальних громад : Закон України від 5 лютого 2015 р. № 157-VII URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19>.
30. Про затвердження Методики формування спроможних територіальних громад : Постанова Кабінету Міністрів України від 08.04.2015 р. № 214 URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP150214.html.
31. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо формування і реалізації прогнозних та програмних документів соціально-економічного розвитку об'єднаної територіальної громади: Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 30.03.2016 р. № 75 URL: <http://www.zoda.gov.ua>.
32. Про затвердження плану дій із впровадження Ініціативи «Партнерство «Відкритий Уряд» у 2014-2015 роках: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 26 листопада 2014 р. № 1176-р URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>.

33. Про затвердження плану дій із впровадження Ініціативи «Партнерство «Відкритий Уряд» у 2016-2018 роках: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30 листопада 2016 р. № 909-р URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>.

34. Про затвердження положень про прийом, стажування в органах державної влади і органах місцевого самоврядування слухачів, працевлаштування випускників Національної академії державного управління при Президентові України, а також переліку органів державної влади, органів місцевого самоврядування, в яких проводиться у 2013 – 2018 роках стажування слухачів Національної академії. URL: <http://sta-sumy.gov.ua/diyalnist-/zakonodavstvo-pro-diyalnis/postanovi-kmukraini/print-65707.html>.

35. Про співробітництво територіальних громад : Закон України від 17 червня 2014 р. № 1508-VII URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1508-18>

36. Разумов В.І., Сізіков В. П. Категоріальний апарат в сучасному природознавстві. *Філософія науки*. 2004, № 1. С. 3–29.

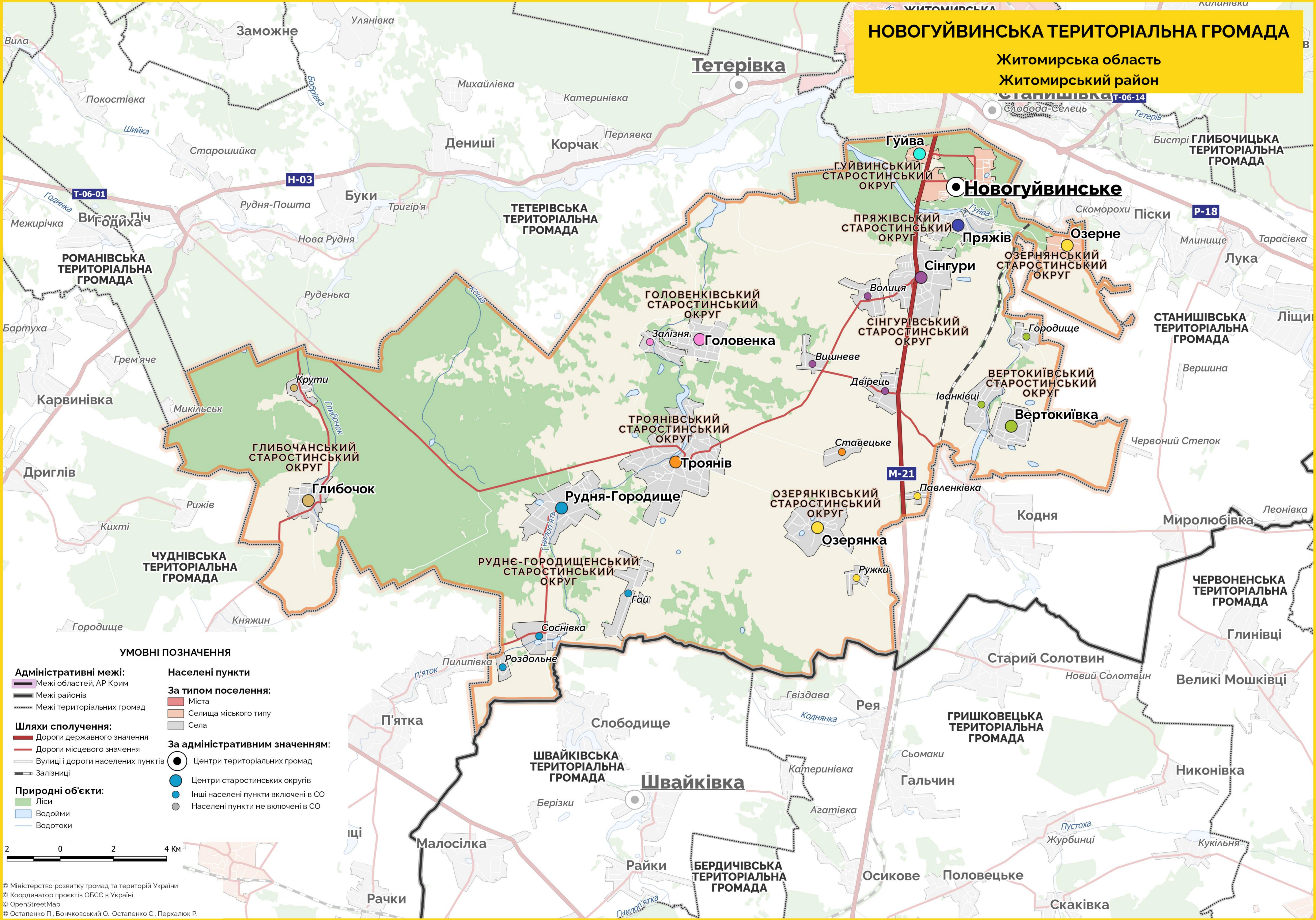
37. Стегней М. І. Сучасні напрями забезпечення сталого розвитку сільських територій: європейський досвід і українські реалії. *Актуальні проблеми економіки*. 2013. № 3 (141). С. 125–133.

38. Томашук І. В. Перспективи розвитку сільських територій Вінницької області. Причорноморські економічні студії. Одеса, 2019. Вип. 37. С. 154–160.

39. Учебник для вузов / А. Г. Гранберг; Гос. ун-т Высшая школа экономики. 4-е изд. М.: Изд. дом ГУ ВШЭ, 2004. 495с.

ДОДАТКИ

НОВОГУЙВИНСЬКА ТЕРИТОРІАЛЬНА ГРОМАДА
 Житомирська область
 Житомирський район

- УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ**
- Адміністративні межі:**
    - Межі областей, АР Крим
    - Межі районів
    - Межі територіальних громад
  - Шляхи сполучення:**
    - Дороги державного значення
    - Дороги місцевого значення
    - Вулиці і дороги населених пунктів
    - Залізниця
  - Природні об'єкти:**
    - Ліси
    - Водойми
    - Водотоки
  - Населені пункти**
    - За типом поселення:**
      - Міста
      - Селища міського типу
      - Села
    - За адміністративним значенням:**
      - Центри територіальних громад
      - Центри старостинських округів
      - Інші населені пункти включені в СО
      - Населені пункти не включені в СО

